

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl/Year: 2019 – Kış / Winter Sayı/Issue: 46
Sayfa / Page: 117-137

ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info - Geliş/Received: 18.08.2019
Kabul/Accepted: 14.10.2019 - Araştırma Makalesi / Research Article

**PAYLAŞIM SAVAŞINDA TERÖR
ÖRGÜTLERİNİN
KULLANILMASI**

***THE USE OF TERRORIST
ORGANIZATIONS IN THE
SHARING WAR***

Dr. Ünal ACAR

İçişleri Bakanlığı (Emekli)

ORCID: 0000-0002-6144-7186, uacar1@hotmail.com

Öz

Günümüzde terör örgütleri var oluş nedenlerini ülkede yaşanan etnik, dini ve ekonomik sorunları çözecekleri varsayımına dayandırırlar. Terör örgütlerine destek veren küresel güçler de hedef olarak gördükleri ülkelerdeki etnik, dini farklılıkları, ekonomik sorunları ve halkın memnuniyetsizliğini amaçları doğrultusunda yönlendirmeleri için terör örgütlerine taşeronluk görevi verirler. Bu nedenle terörizmle mücadele eden ülkelerin, sadece terörizmin nedeni olarak sunulan sosyo ekonomik, sosyo kültürel tedbirlerle başarıya ulaşması güçtür. Terörizme karşı halkı bilgilendiren, iç ve dış faktörleri dikkate alan uluslararası işbirliğine önem veren bir mücadele yönteminin uygulanması önemli bir zorunluluktur. Soğuk Savaşın sonrası dönemde ABD'ye göre komünizm tehdidinin yerini "İslami Terör" almıştır. Bunun en güçlü kanıtı da 11 Eylül 2001 saldırıları olmuştur. 11 Eylül saldırıları ile ABD tarafından simgeleştirilen "İslami Terör" ve "İslami Terörist" kavramları İslam ülkeleri tarafından da kullanılmıştır. ABD, "İslami Terörle" mücadele etmek ve totaliter yönetimlere son vererek demokrasiyi getirmek gerekçesi ile Afganistan, Irak, Libya ve Suriye başta olmak üzere birçok İslam ülkesini işgal etmiştir. Bu ülkelerdeki etnik ve dini çatışmaların gerekçelerinin aynı olması, senaryonun küresel güçler tarafından yazıldığı ve uygulamaya konulduğu iddialarını da güçlendiriyor. Makalede küresel güçler tarafından ülkelerin işgal gerekçeleri olarak sunulan ve küresel güçlerin istihbarat servisleri tarafından oluşturulan, stratejistler tarafından servis edilen projeler incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: terörizm, küresel güç, demokrasi, insan hakları, işgal.

Abstract

Today, the terrorist organizations have based their reasons of for existence to the assumption that they can solve the ethnic, religious and economic events

experienced in the country. Global powers that support terrorist organizations use ethnic and religious differences, economic problems, and the dissatisfaction of the public in the target country to achieve their aims and use terrorist organizations as subcontractors. Therefore, it is difficult for countries combating terrorism to achieve success only through socio-economic and socio-cultural measures presented as the cause of terrorism. It is an essential obligation to implement a method of struggle against terrorism that informs the public and takes into account international and domestic factors. With the end of the Cold War, according to the US, the threat of communism was replaced by Islamic terrorism. The most definite proof of this was the September 11, 2001 attacks. The “Islamic Terror” and “Islamic Terrorist” concepts, which are symbolized by the US with the September 11 attacks, are also widely used by Islamic countries. The United States, in order to combat Islamic terrorism and to bring democracy by ending the totalitarian administrations, with the support of many Islamic countries has occupied many Islamic countries, like Afghanistan, Iraq, Libya, and Syria. The fact that the reasons for ethnic and religious conflicts in these countries are the same reinforces the claims that the scenario was written and put into practice by global powers. In this article, the projects, that are presented by the global powers as reasons of occupation of the countries, and that are formed by the intelligence services and served by the strategists are examined.

Keywords: terrorism, global power, democracy, human rights, occupation.

Giriş

Terör eylemlerinin zamanla önemini yitirdiğini terör bitti denildiği bir zamanda insanlık dışı acımasız şiddet eylemlerinin yeniden hız kazandığını görmekteyiz. Terörizmin yaygınlaştığı ve şiddetini artırdığı bu dönemlerde küresel, bölgesel ve ülke düzeyinde yaşanan sosyo-ekonomik sorunlar arasında yakın ilişki dikkat çekmektedir. Çünkü olağanüstü dönemlerde çıkar elde eden kişi ve ülkeler bir şekilde terörden nemalanır. Kimisi silah satar, kimisi uyuşturucu ticareti yapar, kimisi hukukun üstünlüğü ve insan haklarını gerekçe göstererek doğal kaynak bakımından zengin bölgeleri işgal eder ve siyasi baskı konusu olarak terör örgütlerini kullanır (Yıldız, 2017: 30).

Bu nedenle günümüzde terörizmin nedenlerini anlayabilmek için sadece iç dinamikleri bilmek yetersiz kalmaktadır. Uluslararası güç mücadelesini, enerji kaynakları üzerindeki hâkimiyet savaşlarını ve tarihi süreci dikkate almadan yapılan günü birlik yorumlar yanıltıcı olur. Birinci Dünya Savaşının üzerinden yüz yıl geçmesine rağmen okullarımızda savaşın nedeni olarak Avusturya veliaht prensinin bir Sırp tarafından öldürülmesi olarak öğretiliyorsa, günümüzdeki gelişmeleri anlamamız da dolayısıyla zorlaşmaktadır. Çünkü I. ve II. Dünya Savaşlarının nedenlerini öğrenmeden günümüzdeki terör olaylarını doğru anlamak ve yorumlamak son de-

rece zordur. Terörizmin nedenlerini anlayabilmek için dünya genelinde yaşanan gelişmeleri bilmek gerekir. Dünyada yaşanan gelişmeler tarihi süreç dikkate alınmadan analiz edildiğinde, terörizmin sorumlusu olarak Afgan dağlarındaki eğitimsiz insanları, Orta Doğu sorununun nedeni olarak da Saddam Hüseyin ve Kaddafi'nin baskıcı rejimleri görülebilir. Suriye ve Irak'ın komşuları dahil dünyanın değişik bölgelerindeki baskıcı rejimlere karşı niçin sessiz kaldığı açıklanamaz. Sorunun kaynağı olarak gösterilen Saddam'ın ve Kaddafi'nin ölümü sonrası Orta Doğu bölgesinin huzura kavuşması beklenirken, tam tersine bölgenin neden kan gölüne dönüştüğü sorusuna cevap verilemez. Bu nedenle birçok faktöre bağlı ulusal ve uluslararası olayları tek bir nedene bağlayıp, o nedeni ortadan kaldırarak sorunların çözüleceğine inanmak gerçeklerden uzaklaşmak ve sorunu daha da ağırlaştırmak anlamına gelir. Küresel Güçler menfaatlerini sürekli kılmak ve yaptıkları işgalleri haklı göstermek için tarihin her döneminde algı operasyonları gerçekleştirmişlerdir. Yakın tarihimizde; 15.yy "Sömürgecilik Dönemi" 19.yy "Emperyalist Dönem" 21.yy ise "Terörizm Dönemi" olarak tanımlanmıştır (Acar, 2012: 13).

Küresel Güçlerin Enerji Bölgelerindeki Hakimiyet Mücadelesi

"Güç" başkalarının davranışlarını etkileyebilme, taraflardan birinin diğerine istemediği bir şeyi yaptırabilme kapasitesidir (Hunt, 1994: 18). Planlananı gerçekliğe dönüştüren hareketi başlatacak ve sürdürecektir temel enerji olarak da ifade edilmektedir (Quigley, 1993: 35). Bu nedenle güç, fiziksel şiddetten psikolojik baskıya kadar her türlü ilişkiyi içermektedir (Palmer ve Hyman, 1993: 36). Kullanılan yöntemler, "zorlama", "korkutma", "ikna etme" ve "yönlendirme" olarak özetlenebilir. Birbiri ile iç içe geçmiş bu dört unsur birbirinden bağımsız değildir.

Sanayi Devriminin öncüsü olan İngiltere, kendisine tek rakip olarak gördüğü Fransa'ya karşı tarihte Yüzyıl Savaşları olarak anılan ve İngiltere'nin zaferi ile sonuçlanan savaşlarda kazandığı başarı ve sömürge imparatorluğundan elde ettiği hammadde gücüyle 1815-1914 yılları arasında dünyanın en güçlü devleti konumuna yükseldi (Polanyi, 2000: 35). "Pax Britannica" olarak anılan bu dönemde İngiltere, sahip olduğu üstün deniz gücü ile önemli deniz ticaret yollarını da kontrol ederek, deniz aşırı ticarete hakim oldu. Güçlü donanma, korsanların gemileri ele geçirmesini de önleyerek deniz ulaşımının güvenli olmasını sağlıyordu. İngiltere'nin askeri ve ekonomik gücü, İngiliz Kraliyet Donanmasını okyanus ve denizlerde egemen konuma getirdi. Böylece Çin gibi Uzak Doğu piyasalarını da kontrol edebiliyordu. Ayrıca İngiltere, "Evrensel Posta Sistemi"ni kurdu ve geliştirdi. İlk telgraf hattı 1835 yılında ABD'de açıldı (Kodaman, 2002: 166). Bu gelişme, "İngiliz Ölçü Sistemi" ve "İngiliz Genel Yasaları" esas alınarak dünya ticari kuralların oluşmasına, mal ve sermayenin dünya

genelinde serbestçe dolaşımına olanak verdi. Dünya pazarlarını ele geçirmek için her türlü yöntemi uygulayan İngiltere, rakibi olan Fransa ile de zaman zaman işbirliği yaptı. Dönemin daha güçsüzü sayılan ABD ve Almanya gibi ülkeler ise İngiltere'nin dünya egemenliğine karşı önlemler geliştirmeye başlıyordu. 1914 yılında Alman ticaret filosu İngiltere'den sonra dünyanın ikinci büyük filosu konumuna geldi (Kennedy, 1993: 246).

Bu dönemde sanayi devriminin başında olan Almanya ve ABD, sanayilerini geliştirebilmek için İngiliz mallarına karşı ekonomilerini korumak zorundaydılar. Bu nedenle İngiliz mallarının ülkelerine girişini önlemek için yüksek gümrük vergisi koydular. ABD ve Almanya'nın sanayilerini geliştirmek için aldıkları bu ve buna benzer önlemler "Pax Britannica"nın zayıflamasına neden oldu. Almanya ve ABD pazarına girmekte zorlanan İngiltere, Latin Amerika'dan Çin'e kadar birçok ülke ile ticaret anlaşmaları imzaladı ve sıra Osmanlı Devletine geldi. Osmanlı Devletinin çöküşünün 20. yüzyılın başlarına kadar sürmesinin bir nedeni de petrolün günümüzdeki kadar önemli olmamasından dolayı, Batı Avrupalı devletlerin sömürülmesi daha kolay olan Afrika ve Güney Amerika ülkelerini tercih etmesidir. 1838 yılına gelindiğinde, Amerika'yı terk etmek zorunda kalan Avrupalı devletlerinin, Osmanlı'ya yöneldiğini görüyoruz. İngiltere ile 1838 yılında imzalanan "Balta Limanı Anlaşması" Osmanlı Devletinin çöküşünü hazırlayan ve hızlandıran bir anlaşma olmuştur (Kodaman, 2007: 20).

18 ve 19'uncu yüzyıllarda dünya siyasetinin belirlenmesinde etkili olmaya başlayan ABD, petrol-doğalgaz bakımından zengin jeostratejik bakımdan önemli bölgelere nüfus etmeye başladı. Bu dönemde olayları doğru okuyamayan ve gerekli önlemleri alamayan Osmanlı Devleti gelişmelerin dışında kaldı. Uluslararası gelişmeleri doğru okuyamayan ülkeler önce istikrarsızlaşır, sonra yarı sömürge konumuna gelir ve sonunda parçalanır ve yıkılır. Osmanlı Devleti bu süreçlerin tamamını yaşamıştır. Osmanlı Devleti bu süreçleri yaşarken Osmanlı Devletinden 477 yıl sonra kurulan ABD'nin küresel güç olma yolunda stratejiler geliştirdiğini görüyoruz. Kissinger (2010:7) bu konuda;

21. yüzyılda bir taraftan dünyada bölünmeler yaşanacak, diğer taraftan da küreselleşme yaygınlaşacaktı. Dünyada devletlerarası düzen, Soğuk Savaş kalıplarından çıkarak, yeniden 18 ve 19. yüzyıl Avrupa devlet sistemine dönüşecekti. Yeni düzende ABD, AB, Çin, Japonya, Rusya, Hindistan önemli aktör konumuna gelirken küçük ve orta büyüklükte birçok devletten oluşacak bölgesel güçler de, uluslararası siyasetin belirlenmesinde önemli bir pozisyona sahip olacak ve uluslararası ilişkiler gerçekten küreselleşecekti.

Haberleşme, ekonomi alanlarındaki eş zamanlı çevrim yanında, nükleer yayılma, çevre duyarlılığı, nüfus artışı ve ekonomik bağımlılık gibi pek çok yeni konular gündeme gelerek dünya kamuoyunun ilgisini çekeceğini ve bu sorunlarla baş edebilmenin ön koşulunun da küresel işbirliği ve etkileşimden geçtiğini... ifade etmektedir.

Küreselleşme olgusu devletin temel aktör olma konumunu da tartışılır hale getirmektedir. Küresel güçlerin sahip olduğu değişik finans kuruluşları ve düşünce merkezleri üzerinden ülkelerin iç işlerine müdahil olmaları ulus devletin hareket alanını dolayısıyla etkisini sınırlamaktadır. Tarihin her döneminde ekonomik gelişmeler siyasal değişimin de yönünü belirlemiştir. Ulus devletin de uzun bir tarihsel süreç içinde yaşanan ekonomik dönüşümün sonucu ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu nedenle küresel gelişmeleri doğru anlayabilecek ve etkili önlemler alabilecek yapılanmaya gidebilmek önemlidir. Küreselleşmenin getirdiği ekonomik rekabetle birlikte günümüzde güvenlik kavramı sadece askeri anlamda değil yaşamın her alanı için söz konusudur (Zedner, 2015: 13). Bu nedenle güvenlik kavramı farklı perspektiflerden değerlendirilmelidir (Tirab, 2016: 102). Ekonomik, finans ve teknolojik sektörde yaşanan değişimlerden istenilen sonuçların alınabilmesi için stratejistler, ulus-devletin parçalanması gerektiği görüşünü savunuyorlar. Bunun için de hedef ülkelerdeki etnik ve mezhepsel farklılıklar istismar edilerek çatışma konusu yapılmaktadır. Sömürü hedeflerine ulaşmak için küresel güçler, mezhepsel ve etnik kimliği hayatın tüm alanında yaygınlaşmasını teşvik etmişlerdir (Giddens, 2008: 540). 1945 yılında 51 olan Birleşmiş Milletlere üye ülke sayısı 75 yıl sonra 200 olmasının bir nedeni de bu politikaların yaygınlaştırılmasıdır. Bu gün için devletlerini kuramamış on beş bin ulus olduğu dikkate alındığında yirmi yıl sonra BM'nin üye ülke sayısını tahmin etmek zorlaşmaktadır. Küresel güçler ülkelerin mezhepsel ve etnik farklılıklarını istismar eden terör örgütlerini kullanarak güç savaşını sürdürmektedir.

Terör Örgütlerinin Etnik ve Mezhepsel Farklılıkları İstismarı

İnsanlar tarihin her döneminde kendilerini tanımlarken etnik ve dini kimliklerini ön planda tutmuşlardır. Öyle ki dini mensubiyetini tanımlarken mezhebine, etnik konumunu tanımlarken de boy ve kabile kimliğine vurgu yapmıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri de toplumdaki diğer sosyal gruplara karşı kendi konumlarını güçlendirmek anlayışı etkili olmuştur. Bu anlayış devleti oluşturan farklı sosyal grupların kaynaşmasını zorlaştıran ve sosyal gruplar arasında gerginliği artıran etkenlerin en önemlisi olmuştur (Sarınay, 1995: 74). Günümüzde de küresel güçler amaçlarını gerçekleştirmek için etnik ve mezhepsel açıdan yaşadığı ülke-

de kendisini farklı hisseden grupların sorunlarını istismar ederek şiddet eylemlerine yöneltmeyi amaçlar (Yılmaz, 1994: 97). İnsanların birbirini düşman olarak algılamasını sağlamak için kendilerini farklı bir kimlikle tanımlarlar. Ayrılıkçı terörizm olarak tanımlanan bu tür şiddet eylemleri ile amaç kültürel farklılık, düşmanlık ve sonuçta farklı kimlik yaratmaktır. Etnik ve mezhepsel farklılıkları olan insanlar genelde ülkenin belirli bir bölgesinde varlıklarını sürdürdükleri için nihai hedef yaşadıkları bölgenin bağımsızlığa kavuşmasıdır. Bu motivasyon ile harekete geçirilen gruplar, küresel güçlerin kontrolündeki terör örgütlerine bilinçli veya bilinçsiz katkı sağlarlar. Ayrılıkçı terörist örgütler bu hedeflerine ulaşmak için iki yöntemi uygularlar. Birinci yöntem acımasızca gerçekleştirdikleri şiddet eylemleri ile devlete bölgeyi kontrol altında tutmanın çok zor olduğunu göstermek ve bölgeyi terk etmeye zorlamaktır. Diğer yöntem ise iç ve dış kamuoyunu etkilemektir (Yayla, 1990: 361). Hangi ideoloji benimserse benimsesin bölücü terör örgütleri ulusların kendi kaderini tayin etme (self-determinasyon) hakkını savunur. Bu isteğinde haklı olduğunu kanıtlamak için mezhepsel, kültürel ve dil farklılıklarını gündeme getirerek kasıtlı olarak geri bırakıldıklarını ve baskı altında tutulduklarını iddia ederler. Bu iddialarını ekonomik verilerle desteklerler. Bu nedenle bazı ülkeler ayrılıkçı hareketleri terör eylemi olarak değil bağımsızlık mücadelesi olarak kabul ederler. Bu bakış açısı bölücü terör örgütlerinin uluslararası kamuoyunda taraftar bulmasını da kolaylaştırmaktadır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde, küreselleşme ile “ulus-devletin” etkisinin zamanla azalacağı ve etnik ve mezhepsel temele dayalı küçük devletlerin kurulacağı görüşleri dünya kamuoyuna servis edilmiştir (Tatlıdil, 2000: 121). Ulus-devletin tartışıldığı bu dönemde 1980’li yılların sonuna kadar demokratikleşme sorunu kapsamında iç sorun olarak değerlendirilen siyasal Kürtçülük hareketi, küresel güçlerin desteği ile uluslararası bir sorun haline getirilmiştir. Bazı ulusal ve uluslararası medya organlarında “Kürtlerin bağımsızlığı” konulu sempozyumlar, tartışma programları sık sık yapılır olmuştur. Geline nokta terör örgütü PYD’nin ABD’nin koruması altında devlet kurma süreci içerisinde olduğu bilinmektedir. PKK’yı terör örgütü ilan eden ve örgütün üç militanı için 12 milyon dolar ödül veren Amerika’nın PYD’yi bir terör örgütü olarak görmediğine dair yaptığı en üst seviyedeki açıklamalar terörizm tanımı ile çelişmektedir. Aynı gün içerisinde birbirleriyle çelişen terörizm tanımı yapan ABD, her yıl terör örgütü listesi yayınlamaktadır. Özellikle 1990’lı yıllardan sonra yayınladığı terör örgütleri listesine baktığımızda, terör örgütlerinin tamamına yakını İslami olarak tanımlanan örgütler olduğunu ve bu örgütlerin petrol ve doğalgaz zengini ülkelerde bulunduğunu görüyoruz. ABD ayrıca her yıl terörizme destek veren ülkelerin de listesini yayınlamaktadır. Bu listede

yer alan ülkelerin de çoğu İslam ülkeleridir.

Çünkü İslam ülkelerine gerektiğinde yapılacak askeri operasyonların dünya kamuoyu tarafından desteklenmesi için hem bu ülkelerin yönetim şekli eleştirilmeli, hem de terörizmi desteklemekle suçlanmaları gerekiyordu. Bunun sonucu Soğuk Savaşın sona ermesinden hemen sonra “İslami Terör” kavramı ABD’li stratejistler tarafından terörizm literatürüne sokulmuş ve benimsetilmiştir. Öyle ki Müslüman ülkelerde bile İslam, terörle birlikte anılır olmuştur. 11 Eylül 2001 saldırıları ile birlikte “İslami Terör” olarak adlandırılan yeni dönem, ABD’nin teröre karşı ilan ettiği “Küresel Terörizme Karşı Savaş” sloganı ile yeni bir sürece girmiştir ve halen devam etmektedir. 11 Eylül ile simgeleşen yeni terör döneminin en önemli özelliği, terörün kaynağının “İslami” olduğuna vurgu yapılmasıdır (Laqueur, 2004: 450). “İslami Terör” kavramının ortaya çıkışı da petrol ve doğal gaz kaynaklarına sahip ülkelerin tamamına yakınının Müslüman olmasından kaynaklanmaktadır. “İslami Terör” kavramının yaygınlık kazandığı 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra terörizmin öne çıkan dört özelliği dikkat çekmektedir.

- Terörün küreselleşmesi, kitleselleşmesi ve sembol hedeflere yönelmesi.
- İnsanların her an her yerde küresel terörün kitlesel hedefi olması.
- Eğitimli teröristlerin en son teknolojiyi kullanarak eylem gerçekleştirilmesi.
- Terör eylemlerinin büyük çoğunluğunun “İslami Terör” eylemi gerçekleştirenlerin de “İslami/Müslüman Terörist” olarak tanımlanmasıdır.

Stratejistlerin Ürettiği “İslami Terör” Kavramı

Din, tarihin her döneminde, insanları etkilemiştir. Aynı dinin değişik zaman ve bölgelerde farklı yorumlanması sonucu aynı dine mensup kişiler arasında farklı dini anlayışlar vardır. Dini istismar eden kişi ve grupların değişik yorumları, terörü kullanan küresel güçlerin gizli emellerini saklayan bir kalkan gibidir (Onat, 2003: 146). Günümüzde Avrupa’da Asya’da Amerika’da Afrika’da Japonya’da özetle dünyanın her yerinde sadece İslam değil her türlü dini kendi çıkarları doğrultusunda yorumlayarak, insanların dini duygularını istismar eden kişi, grup ve terör örgütleri varlıklarını sürdürmekte, insanlığı tehdit etmektedir. Son yıllarda ülkemizde, bölgemizde ve dünyada en yıkıcı projeler stratejistlerin ürettiği etnik kimlik ve İslam dini üzerinden uygulamaya konuluyor. Bu nedenle kavramları anlamlandırırken, tarihsel süreç içerisinde hegomen güçlerin, kavramların anlamlandırılmasındaki etkilerini ve niyetlerini de dikkate almak gerekir. Örneğin; Naziler’de terörün gerekçesi “üstün Alman ırkının korunması,”

olarak tanımlanmış, milyonlarca kişi bu nedenle öldürülmüştür.

Günümüzde yaygın olarak kullanılan ve ülkeleri işgal gerekçesi olan “İslami Terör” kavramının geçmişi yüz yıl öncesine, Toynbee’ye dayanmaktadır. Toynbee, Hungtinton, Fukuyama ve Bernard Lewis ülkemizde en çok tanınan stratejistlerdir. Öngörülerinin gerçekleşmesi büyük bir hayranlıkla izlenerek referans merkezi yapılır. Fukuyama ve Hungtinton’ın hocası ve fikir babası Toynbee’dir. Toynbee’ye göre her medeniyet çözülme, gerileme ve yıkılma sürecini yaşamak zorundadır. Ancak bu süreç Batı uygarlığı için söz konusu değildir (Toynbee, 2008: 19). Adeta bir bayrak yarışı gibi Toynbee’nin başlattığı medeniyetler çatışması fikri, Fukuyama ve Hungtinton tarafından sürdürüldü. Fukuyama’ya göre Batı, akli ve ekonomik gücü ile kendilerine uygun sosyal ve kültürel düzeni sürdürebilir (Fukuyama, 2009: 185). Hungtinton ise 1996 yılında “Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması” başlığı ile yayınladığı kitabında, Toynbee’nin görüşlerini daha da geliştirdi. Ülkemizde ve dünyada büyük etki yaratan kitap üzerinden binlerce yorum ve analiz yapıldı. Dünyanın geleceği bu kitapta öne sürülen görüşler üzerinden yorumlandı. 1900’lü yılların başında Toynbee ile başlayıp, Hungtinton, Fukuyama, Udo Steinbach ve Bernard Lewis gibi düşün adamlarının analizleriyle dünyada meydana gelen olaylar anlaşılmaya çalışıldı. Gelişmekte olan ülkelerin uzmanları bölgeyi ve dünyayı bu analizlerin etkisinde kalarak yorumladı. Mevlana’nın yaklaşık 800 yıl önce söylediği

Bir lafa bakarım laf mı diye bir de söyleyene bakarım adam mı diye” sözünü dikkate almadan sadece lafa bakıldı söyleyenin kimliği ve niyeti sorgulanmadı. Bu kişiler söylediği için mi bazı şeyler gerçekleşiyor? Yoksa bazı şeylerin gerçekleşmesi istendiği için mi bu kişiler dünyayı meşgul eden bu analizleri yapıyor?

soruları genellikle sorulmadı. Bu soruların birkaçının cevabı bulunabilirse bölgemizde ve dünyada yaşanan olayları ve küresel stratejistlerin gerçek niyetlerini anlama ihtimali de yüksek olacaktır.

Yukarıda ismi geçen stratejistlerin istihbarat servisi bağlantıları spekülasyon olarak değerlendirilse de medeniyetler çatışması fikrini başlatan Arnold J. Toynbee’nin, kişisel araştırmalar yapan bir tarihçi değil İngiliz İstihbarat servisi için çalışan, İngiltere’nin çıkarlarına hizmet eden resmi bir görevli olduğu bilinmektedir. Genç yaşta dünyanın en etkili İngiliz propaganda örgütünün üyesi olan Toynbee, 1912, 1921, 1923, 1929, 1948, 1962 ve 1968 yıllarında defalarca yaptığı Türkiye ziyaretlerinde Anadolu’nun çeşitli bölgelerini gezme, Atatürk ve İnönü dahil birçok devlet yöneticisi, siyasetçi, gazeteci ve akademisyenlerle tanışma, görüşme ve tartışma fırsatını elde etmişti. İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşturulan

delegasyonlarda da yer alan Toynbee'nin barış görüşmelerine katılması istihbarat hizmetlerinde tecrübeye ve sürekliliğe verilen önemi de göstermektedir.

Küresel güçlerin uluslararası politikaları belirleme ve dünya kamuoyunu yönlendirmede bu stratejistlerin önemleri yadsınmaz. Küresel aktörlerin iletişim kaynakları üzerindeki hâkimiyeti, ekonomik, teknolojik ve askeri gücü devam ettiği sürece, uluslararası politika onların çıkarlarına göre şekillenir, suçlu ve suçsuz onların kararlarına göre belirlenir. Gelişmekte olan ülkelerin uymak zorunda oldukları kurallar, uluslararası kuruluşları da devreye sokarak onların çıkarlarına göre belirlenir. “Yeni Dünya Düzeni” bu stratejistlerin ürettiği “İslami Terör”, “İslami Terörist”, “demokratikleşme” ve “özgürlük” kavramları üzerinden kurulur. Bu kavramlar üzerinden konjonktüre uygun olarak bazı bölgelerde mezhepsel farklılıkları bazı bölgelerde ise etnik farklılıkları kullanarak milyonlarca insanın mağdur olmasına neden olunur.

“İslami Terör” kavramının Batı kaynaklı olmasına karşın birçok İslam ülkesi tarafından da gerek bilinçli gerekse bilinçsiz kullanılması, “İslam” ile “terörün” birlikte anılmasına, “İslami Terör” kavramının yaygınlık kazanmasına sebebiyet vermiştir. Kavramın bu derece kabul görmesi ve benimsenmesi ne ölçüde doğruyu yansıttığı ve olayları anlamamıza ne kadar yardımcı olduğu konusunda, günümüzde de devam eden, “İslamiyet ve Terör” konulu tartışmalar yapılmaktadır. “İslami Terör” kavramı üzerindeki tartışmanın başlıca iki tarafının olduğu söylenebilir. Bu saldırıların Müslüman kişiler tarafından yapıldığı için mutlaka “İslami Terör” olarak nitelenmesi gerektiğini savunanlar, diğer tarafta ise İslam'ın terör ile birlikte anılmasını doğru bulmayanlar. “İslami Terör” kavramı konusunda ısrarcı olanlara göre; terörle mücadelenin başarılı olabilmesi için ilk önce terörün tanımının doğru yapılması gerekir. Çünkü terörle mücadele sadece adli bir konu değil, fikir planında da mücadele yapılması gerekir. İşte bu nedenle terörün başına bir sıfat koymak zorunludur, terörizmle mücadelede ancak böyle başarılı olunur görüşünü savunurlar. Terörün dini olmaz gerekçesiyle “İslami Terör” kavramına karşı çıkanlar ise; Kendisini Müslüman olarak tanımlayanlar arasında, teröre ve şiddete başvuranlar dün de vardı, bugün de var ve büyük ihtimalle yarın da olacak. Ancak bu İslamiyet'in terör ile birlikte anılmasını haklı çıkarmaz. Çünkü bu yalnızca İslamiyet'e özgü bir durum değildir. Her dine mensup insanların içinde, kendi dini inancı ile şiddet arasında doğrudan bir ilişki kuran ve buna dayanarak terörist faaliyetlere girişenler olmuştur. Ama bu tür kişilerin/grupların varlığı, onların bağlı olduğu dini inanışın, terör ile mahkûm edilmesini gerekli kılmaz. Hıristiyan/Yahudi bir kişinin/grubun, şiddete başvurusu durumunda, *Hıristiyan/Yahudi Terörizmi* ifadesini kullanmak ne kadar yanlış ise, Müslüman

bir kişinin/grubun gerçekleştirdiği şiddet eylemleri nedeniyle *İslami Terör* kavramını kullanmanın yanlış olduğu görüşünü ifade ederler.

Gerçekten terörizmle etkin mücadele edebilmenin ön koşulu, terörizmi doğru tanımlamak ve nedenlerini doğru tespit edebilmektir. Hangi dine mensup olursa olsun, bir inanç grubunu potansiyel terörist ve o insanların yaşadıkları devletleri terörist devlet ilan etmenin terörizmle mücadele yöntemi olmadığı, sadece o ülkeleri işgal gerekçesi olduğu Afganistan, Irak, Libya, Suriye'nin işgali ile anlaşılmıştır. Yapılan algı operasyonları sonucu 11 Eylül'den sonra, Batılı Devletler, kendilerine yönelik terörist saldırılara "karşılık veren, misilleme de bulunan", bunu da bir meşru savunma zeminine oturtan taraf oldular (Güzel, 2002: 13). Aralarında terörizm uzmanı Paul Wilkinson'un da bulunduğu bazı yazarlar, terör eylemlerinin Batı'ya karşı olduğunu ve Batılı demokrasileri hedef aldığını savunurken, Noam Chomsky gibi terör uzmanları ise "devlet destekli terörün" söz konusu olduğunu savunurlar (Güzel, 2002: 16-19). Özellikle Amerikalı terör uzmanlarının büyük bir çoğunluğu, ülkelerinin sahip olduğu değerler ve gelişmişlik düzeyi nedeniyle, "İslami Terörizmin" hedefi olduğunu iddia ederek, ABD istihbarat servislerinin yön verdiği devlet destekli terörizm yaklaşımına karşı çıkarlar. ABD'nin terör örgütüne destek veren konumunda olamayacağını savunan uzmanların (Arı, 2004: 544) ABD'nin, her yıl Irak, İran, Kuzey Kore başta olmak üzere birçok ülkeyi teröre destek veren ülke olarak suçlamasına ve terörist ülke olarak ilan ettiği Irak ve Afganistan'ı işgal etmesine karşı çıkmadıkları bilinmektedir. ABD, birçok devleti terörizme destek olmakla suçlarken, "devlet destekli terörizmi" kabul etmekte, ancak kendisi süper güç olarak dünyaya yön verirken, terör örgütlerini kullanmadığını ve terör örgütleri ile mücadele ettiğini iddia etmektedir. Bu noktada, "terörizm nedir, kim tarafından, kime karşı uygulanır" sorusuna doğru cevap bulmak önemlidir. Bu nedenle terörizmin nedeni mi? Yoksa terörü kullanan güçlerin nedeni mi? Sorusu önemlidir. Bu soruya doğru yanıt bulmak, terörizmle mücadelede başarının en önemli koşuludur (Öktem, 2004: 29).

Küresel Güçlerin Taşeronu: PKK Terör Örgütü

Belirledikleri hedeflerine daha az riskli yoldan ulaşmak isteyen küresel güçlerin terör örgütlerini kullandıkları bilinmektedir. İstihbarat örgütü güçlü olmayan devletlerin terör örgütlerine yön verebilmesi hem çok güçtür hem de çok risklidir. Güçlü bir istihbarat servisine sahip olmayan gelişmekte olan ülkelerin terör örgütleri ile olan ilişkileri küresel güçlerin istihbarat servislerinin radarına takılmaması mümkün değildir. Bu durumda gelişmiş ülkelerin bu ilişki üzerinden gelişmekte olan ülkeleri baskı altına alması söz konusu olur. Uluslararası destek almak zorunda olan terör

örgütlerinin yurt dışı büroları küresel güçlerin desteğini almak zorunda olan terör örgütleri için bir zorunluluktur. Terörist A. Öcalan'ın Vatikan'ın desteğini almak amacıyla Papa'ya yazdığı ve 23 Kasım 1988 tarihli La Republica'da yayınlanan mektubunda "...Aziz Peder, Hristiyanlığa çok yakınlım. Sizin şahsınıza ve dininize duyduğum saygı benim savaşımın ve düşüncelerimin merkezindedir..." diyerek Vatikan'ın desteğini almak arayışındadır.

PKK terör örgütü, kitlesel eylemlerine başladığı 1984'ten günümüze değin yarattığı terör eylemleriyle ülkemizde derin bir güvenlik endişesi yaratmış, maddi ve manevi enerjisinin önemli ölçüde boşa harcanmasına neden olmuştur. Yeni bir Kürt kimliği oluşturmayı amaçlayan (Volkan, 1999: 197) PKK terör örgütü nihai amacının bağımsız bir Kürt devleti kurmak olduğunu açıklamalarına rağmen, terör uzmanları tarafından soruna kesin teşhis koymak mümkün olamamıştır. Makalenin yazıldığı günlerde ABD, PKK'lı 3 teröristin başına toplamda 12 milyon dolar ödül koyuyor. Türkiye Öcalan'ın tesliminden ders almış olmalı ki konuya temkinli yaklaşmayı tercih ediyor. ABD ve Rusya, PKK'yı terör örgütü ilan etmesine karşın PYD'yi terör örgütü olarak kabul etmiyor ve bunu en üst seviyedeki yetkililer Suriye iç savaşının başladığı 2011 yılından itibaren defalarca dünya kamuoyuna açıklamakta bir sakınca görmüyorlar.

Kırk yıldır her gün medya organlarında tartışan uzmanlar, örgütün amacının Türkiye'yi bölmek mi? Yoksa bütün ülkenin sorunu olan demokratik hakların kazanımı mı? Olduğu sorusuna net bir cevap bulamamışlardır. Bir kesim örgütün amacının ülkeyi bölmek olduğunu ifade ederken, diğer bir bölüm örgütün ülkeyi bölmek gibi bir niyeti olmadığını, demokratik hakların kazanımı için mücadele ettiğini, ancak demokratik hakların kazanımı için neden demokratik olmayan yolları denediğini açıklayamıyorlar. Yine bir grup uzman, terörizmin nedenini bölgenin geri kalmışlığı ile açıklarken, diğer grup, bölücü örgütün yabancı istihbarat servislerinin senaryosunu uygulamakla görevli bir piyon olduğunu iddia ediyorlar. Olaya daha geniş açıdan bakıp, sorun bir Kürt milliyetçiliği mi? Ülkenin sosyo ekonomik geri kalmışlığın bir neticesi mi? En az 150 yıldır Batılı Devletler tarafından uygulanan "Şark Meselesinin" doğal bir sonucu mu? Enerji kaynaklarının paylaşımı mı? Ya da demokratikleşme, insan hakları ve özgürlükleri geliştirme mücadelesi mi? Yoksa bunların tamamı mı olduğu konusundaki tartışmalar hala devam etmektedir. Terörizmle mücadele konusunda farklı görüşleri savunan bu gruplar birbirlerini ikna edip ortak bir paydada buluşamamışlardır. Terörizmi size karşı kullanan ülke sizden güçlü ise terörizmle mücadelede başarı şansınız doğal olarak azalmaktadır. PKK terör örgütü ile mücadelenin bu kadar uzun sürmesinin nedeni uygulanan yanlış politikalar olsa da küresel güçlerin terör örgütüne

verdiği destek terör örgütünün her geçen gün güçlenmesine neden olmuştur. Başta ABD olmak üzere küresel güçlerin örgüte verdiği destek artık kamuoyundan da saklanmamaktadır. Kamuoyunun gözü önünde televizyonlarda ABD'nin terör örgütüne verdiği on binlerce tır dolusu silah ve mühimmat canlı yayın ile örgüte teslim edilmektedir. Bu durum tehlikenin geldiği noktayı göstermesi açısından önemlidir. ABD, AB ve Rusya başta olmak üzere birçok gelişmiş ülkenin PYD terör örgütünü muhatap alması ve görüşmesi Türkiye'nin işinin ne kadar zor olduğunu göstermektedir.

Terör Örgütlerinin Küreselleşmesi

Küresel güçler doğal kaynak bakımından zengin ülkeler üzerindeki çıkarlarını sürdürmek için her türlü yöntemi denemişler, gerektiğinde yıllarca süren savaşlar yapmışlardır. Savaşın hem ekonomik hem de insan kaybı açısından maliyetinin çok yüksek olması günümüzdeki güçlü ülkeleri, hedef aldıkları ülkelerde ekonomik ve siyasal baskı uygulayabilmek için terörün her çeşidini kullanarak hedeflerini gerçekleştirme yönüne sevk etmiştir.

Çünkü terör ülkeyi maddi ve manevi zarara uğratan birçok açıdan ülkenin geri kalmasına neden olan bir faktördür. Terörü kullanan ülkeye büyük güç, teröre muhatap olan ülkeye ise büyük zarar vermektedir. Şöyle ki; terörizmle mücadele eden ülkeler bir taraftan mali kaynaklarının büyük bir kısmını terörizmle mücadelede kullandıkları için ülkenin gelişmesi engellenmekte diğer taraftan gelişmiş ülkeler hem terör örgütlerine hem de terörizmle mücadele eden ülkelere silah satarak büyük gelir elde etmekte. Ayrıca terör örgütlerini kullanarak uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı vb. birçok yasadışı işlerini terör örgütünü kullanarak gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Ayrıca doğal kaynak bakımından zengin eğitimli insan açısından fakir ülkeleri terörü destekleyen ülke listesine alarak uyguladıkları ekonomik ve sosyal yaptırımların dünya kamuoyu tarafından desteklenmesini sağlarlar. Terörün ve iç savaşların yoğun olarak yaşandığı ülkelerin doğal kaynak bakımından zengin İslam ülkeleri olması tesadüf değildir. ABD Başkanı Harry S. Truman, 1946 yılında ABD'nin Orta Doğu politikasını şu şekilde açıklamaktadır;

Gözlerimizi Yakın ve Orta Doğu'ya çevirdiğimiz zaman vahim meseleler arz eden bir bölge ile karşılaşyoruz. Bu bölgede geniş tabii kaynaklar vardır. En işlek kara, hava ve deniz yolları buradan geçmektedir. Bu bakımdan büyük iktisadi ve stratejik önemi vardır. Böyle olunca da Yakın ve Orta Doğu'nun bölge dışı büyük devletler arasında kuvvetli bir rekabet alanı olduğunu ve bu rekabetin birdenbire bir çatışma doğurabileceğini kestirmek kolaydır (Ülman, 1991: 74).

Bu rekabet savaşında ABD, Sovyetler Birliği'nin Orta Doğu'ya yayılmasını önlemek amacı ile Orta Doğu ülkeleri arasında bir ittifak kurma projesi geliştirmiş bu proje Türkiye öncülüğünde gerçekleştirilmiştir. 1955 Şubat ayında Türkiye ile Irak arasında Bağdat'ta bir ittifak anlaşması imzalanmıştır. Nisan 1955'te İngiltere, Eylül 1955'te Pakistan ve Kasım 1955'te İran, "Bağdat Paktına" katılarak ittifak genişletilmiştir. Bağdat Paktı'nın amacı Türkiye'nin öncülüğünde Ortadoğu'nun SSCB'ye karşı savunulmasıydı. SSCB'ye karşı oluşturulan Bağdat Paktı, Orta Doğu ülkelerini üçe bölmüştür. Birinci grup, Pakta katılan Türkiye, Irak, İran ve Pakistan; ikinci grup Bağdat Paktına karşı olan Mısır, Suriye, Suudi Arabistan ve Yemen, her iki grubun dışında kalan Ürdün ve Lübnan ise üçüncü grubu oluşturmuştur. Bağdat Paktı, Orta Doğu'yu Sovyetler Birliği'ne karşı birleştirmek amacı ile kurulmasına karşın (Armaoğlu, 2017: 491) Orta Doğu ülkeleri arasında bölünmeye neden olmuş, bu bölünme Sovyetler Birliği'nin Orta Doğu'ya girmesini kolaylaştırmıştır. Orta Doğu'da yaşanan bu gelişmeler, Sovyetlerin kontrol ve iradesi dışında ortaya çıkmış, fakat Orta Doğu ülkeleri arasındaki bu bölünmüşlük, Rusya'ya Deli Petro zamanından beri Orta Doğu'ya girmek için aradığı fırsatı vermiştir.

II. Dünya Savaşı süresince Batılı Devletler kendi sorunlarıyla uğraştıkları ve Orta Doğu petroleri ile ilgilenemedikleri için, Orta Doğu devletleri bu dönemde en sakin dönemini yaşamıştır. Batının, Orta Doğu petroleri ile yeniden ilgilenmesi II. Dünya Savaşı sonrasında başlar. II. Dünya Savaşı sonrası Batılı Devletlerin kendi aralarındaki sorunları kısmende olsa çözmeleri, SSCB'nin giderek nüfuzunu arttırması ve Orta Doğu ile ilgilenmesi bu bölgenin, yeniden savaşlar, çatışmalar, kanlı iktidar değişiklikleri, diktatörler ve darbelerle anılır olmasına neden olmuştur. Bu bölgede önceden İngiltere, Rusya, ABD, Fransa ve Almanya çıkar mücadelesi verirken, günümüzde ABD bölgenin ve dünyanın rakipsiz en büyük gücü olarak görülmesine rağmen Çin, Japonya, İran ve Türkiye gibi aktörlerin bölgenin şekillenmesinde haritaların yeniden çizilmesinde etkili roller üstlendiği bilinmektedir. İşte böyle bir ortamda bölge üzerinde egemenlik mücadelesi veren özellikle küresel güçlerin gerektiğinde terör örgütlerinin kullanmaktan çekinmediklerini ve bunu dünya kamuoyundan gizlemeden gerçekleştirdiklerini medyaya intikal eden haberlerden de biliyoruz.

Küreselleşen illegal örgütler, teknolojik olanakları da kullanarak dünyanın her noktasında taraftar bulmaya ve eylem gerçekleştirme gücüne ulaşmışlardır. Birçok terör örgütünün 2001 yılından önce sınır aşan eylemlerine karşın, 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra terörizm, "küresel" sözcüğü ile birlikte anılmaya başlanmıştır (Çitlioğlu, 2007: 81). 2001 saldırıları bir dönüm noktası olmuş, dünyadaki tüm güvenlik algılamala-

rı değişmiş ve devletler de politikalarını bu değişime göre düzenlemeye başlamışlardır. Güvensizlik, belirsizlik duyguları yaşamın her alanında kendini hissettirmiş, güvenlik adına, özgürlükler ve demokratik haklardan vazgeçilebileceğini savunan yeni bir sürece girilmiştir (Keyman, 2006: 8). Hızla küreselleşen dünya sistemi ile paralel olarak karmaşık suç ilişkileri şeklinde karşımıza çıkan terör örgütleri, bireysel, toplumsal ve uluslararası sorunlar meydana getirmekte, toplumun huzur ve güvenliği üzerinde büyük bir tehdit oluşturmaktadır.

Terör örgütlerini de kullanarak yeni bir dünya düzeni kurmayı amaçlayan ülkelerin, karşılaştığı en önemli sorun, terör örgütlerinin büyümesi ve kontrolünün zorlaşmasıdır. El-Kaide gibi örgütlerin birçok ülkede taraftar bulması, militanların dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen çatışmalara gönüllü olarak katılması, geçmişe oranla radikal ve eğitilmiş militanların sayısının her geçen gün artması, örgüt liderinin ve istihbarat servislerinin terör örgütlerini kontrol altında tutmasını zorlaştırmaktadır. Günümüzde terör örgütü lideri, örgütünü sevk ve idare eden yöneten bir kişi olmaktan ziyade, örgütün ruhani lideri, ideoloğu veya sözcüsü konumuna gelmiştir. Bunun sonucunda örgüt liderinin bilgisi dışında örgütün daha alt seviyedeki radikal militanların verdiği kararlar sonucu ani gelişen sürpriz eylemlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu durum istihbarat servislerinin de örgütün eylemlerini önceden öğrenmesini zorlaştırmaktadır (Acar, 2012: 70).

Küreselleşen Terör Örgütlerinin Sevk ve İdaresi

Terör örgütleri Soğuk Savaş döneminde, örgüt liderinin kontrolündeki “Merkez Komite” tarafından sevk ve idare edilen, bölümler arasında katı bir hiyerarşik ilişki olan bir yapı görünümündeydi. Bu dönemdeki örgüt anlayışına göre; azınlık çoğunluğa, yerel birimler merkeze, alt birimler üst, birimlere bütün örgüt mensupları da örgüt liderine itaat etmek zorundadır (Lenin, 1968: 73). Soğuk Savaş’ın sona ermesi ile birlikte terör örgütleri de gerek ideoloji, gerekse yapılanma olarak büyük değişim yaşadılar. Dikey otoriter yapı yerine, daha gevşek yatay örgütlenme modeline geçtiler. Teknolojinin ve demokrasinin sunduğu imkânlardan da yararlanarak birbirinden bağımsız hücreler şeklinde örgütlenerek, daha hızlı hareket edebilecek konuma geldiler. Geleneksel liderlik anlayışının yeterli olmadığı, yeni bir liderlik anlayışının gerekliliği bu değişim sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde lider, örgüt eylemlerini sevk ve idare eden bir kişi olmaktan çok, örgüt militanlarını, örgüt amaçları doğrultusunda yönlendiren, güdüleyen ve etkileyen, propaganda yönü öne çıkan sembolik kişi konumuna gelmiştir. 1990’lı yılların başına kadar terör örgütü liderini etkisiz konuma getirdiğinizde örgüt dağılma sürecine

girebiliyordu. Bu dönemde güvenlik güçlerinin öncelikli hedefi de örgüt liderini ele geçirmektir. Günümüzde ise terör örgütü liderinin yakalanması ya da öldürülmesi durumunda örgütün dağılmasından ziyade “Deniz Yıldızı” gibi birden fazla örgüte bölündüğünü ve eylemlerini artırarak sürdürdüğünü görüyoruz. Örneğin Osama bin Laden’in ölümünden sonra örgüt dağılmamış, El Kaide’den onlarca terör örgütü çıkmıştır. Burada Osama bin Laden’in 2 Mayıs 2011 günü ABD’nin gerçekleştirdiği operasyon sonucu ölü ele geçirilmesinden 47 gün önce 15 Mart 2011 günü Suriye iç savaşının başlamasını tesadüf olarak açıklamak ne derece isabetli bir analiz olduğu tartışılır. Laden’in ölümünden sonra Irak ve Suriye’de El-Kaide’den türemiş onlarca terör örgütünün ortaya çıkması ve bölge haritalarının yeniden çizilmesinde bu terör örgütlerinin eylemlerinin etkili olduğu dikkate alındığında, ABD’nin 2001 saldırılarını gerçekleştirmekle suçladığı Laden’i ele geçirme operasyonunu on yıl sonra gerçekleştirmesi, bu süre zarfında son derece gelişmiş teknolojik imkân ve insan istihbaratına sahip olan ABD’nin Laden’i bulamamasından değil, Laden’in son kullanma tarihinin Suriye iç savaşının başlaması ile birlikte dolduğunun bir açıklaması olabilir mi?

Abdullah Öcalan’ın da 1999 yılından itibaren hükümlü olmasına rağmen cezaevinde iken Suriye’de PYD, İran’da PEJAK vb. birçok terör örgütünü kurduğu bilinmektedir. Normal şartlarda cezaevindeki bir hükümlünün ABD ile müttefik ilişkileri kuracak konuma gelen bir terör örgütü kurmasının mantıklı bir açıklaması olamaz. Ancak ABD gibi küresel güçler istediği takdirde cezaevindeki bir hükümlüye değil terör örgütü, devlet bile kurdurmayı başarabilecek güçleri olduğunun bir göstergesi olduğu unutulmamalıdır. Öcalan’ın ülkemize teslim edilmesinin üzerinden yirmi yıl geçmesine rağmen hala niye teslim edildiğini tam olarak anlayabilmiş değiliz. Bülent Ecevit vefatından bir ay önce, ABD, Öcalan’ı niye teslim ettiğini hala anlayabilmiş değilim diyerek samimi bir itirafta bulunmuş, televizyonlarda uzman sıfatıyla konuşanlar ise Ecevit’i hala anlamamış diye eleştirerek, Öcalan’ın niye teslim edildiğini ne kadar iyi anladıklarını! anlatmışlardı. Olayın üzerinden geçen yirmi yılda, Öcalan’ın yakalanması ile ilgili çok makaleler, kitaplar yazıldı. Her gelişme ayrıntılı olarak anlatıldı. Ancak her yıl yazılanlar, bir önceki yılda yazılanlardan farklı şeyleri öğrenmemizi sağladı. Teslim edilmesinin yirminci yıl dönümünde yaşananlar ise hepimize yeni bilgiler veriyor, gelişmeleri daha sağlıklı inceliyor ve daha da önemlisi bildiklerimizden daha farklı verileri karşımıza çıkarıyor. Muhtemelen on yıl sonra yazılanlara baktığımızda ise bugün yazılanların ne kadar eksik ve değerlendirmemizin ne kadar yanlış olduğunu göreceğiz. Özetle, Öcalan’ın teslim edilmesinin üzerinden yirmi yıl geçmesine rağmen, hala niye teslim edildiğini anlayabilmiş değiliz. Buna rağmen istih-

barat servisleri başta olmak üzere hiçbir ilgili kurumun, Öcalan'ın neden teslim edildiğine dair ciddi bir araştırma yapmadığı anlaşılmaktadır. Eğer ciddi bir çalışma yapılsaydı her yıl Öcalan'ın niye teslim edildiğine dair farklı senaryolar okumazdık. Bu yirmi yıllık süre sonunda sadece Öcalan'ın neden teslim edildiğini anlamadığımızı anladık.

Bu nedenle Öcalan Batılı Devletler tarafından yazılan siyasal Kürkçülük senaryosunun küçük bir figüranıdır diyebiliriz. Bölgede yaşanan gelişmelerin Öcalan'ın kontrolünde olduğunu kabul etmek, Batılı Devletlerin gizli servislerinin bölge üzerindeki hâkimiyetini görmemektir. Kürt sorunun çözümünü Öcalan'da görmek, Öcalan'ı olduğundan farklı bir konumda değerlendirmek ve sorunun boyutlarını anlamamak demektir. Örgütün üzerindeki gizli servislerin kontrolünü Öcalan'ın teslimi sürecinden biliyoruz. Öcalan'ın niye teslim edildiğini bugünkü bilgilerimizle değerlendirdiğimizde; İki binli yılların başında Irak'ın bölünme sürecinde Talabani ve Barzani'ye yeni görevler bulundu Öcalan'a boş kadro bulunamadı. Öcalan'a Suriye'de boş kadro bulunana kadar Türkiye'de ceza evinde tutulması gerekiyordu. ABD, Öcalan'ı teslim ederken idam edilmeyeceği garantisini de ABD'nin idama karşı olduğu için değil Suriye'de PYD, İran'da PEJAK'ı kurmak için Öcalan'dan daha iyi bir figüran bulamadığından idam edilmesini istemediğini anlıyoruz. Son yıllarda Öcalan, teröre son vermek için iki temel koşulu deklare etmektedir: Bunlardan birincisi Kürt kimliğinin anayasada yer alması; ikincisi ise serbest bırakılmasını ve siyaset yapabilmesinin koşullarının yaratılmasıdır. İlk talep, gelecekte iki halklı bir devlet yapısının hukuksal ve siyasal olarak tescili anlamına gelirken; ikinci talep, bu amacı gerçekleştirecek Öcalan'ın liderliğinde siyasal kadronun oluşması anlamına gelmektedir. Küresel güçlerin istihbarat servisleri bu mantıkla çalıştıkları için bazı olayların gerçek nedenini anlayabilmek için en az yirmi sene beklemek gerekiyor.

Terörizmle Mücadelede Millilik Unsuru

Millilik, istihbari bilginin üretilmesinde, korunmasında ve paylaşımında en önemli kuraldır (Shulsky, 1991: 53). İstihbarat servislerinin görevi, kendi ulusal çıkarlarını, diğer ülkelerin çıkarları üzerinde tutmak amacıyla, ihtiyaç duyulan her konuda bilgi edinme faaliyetlerini yürütmektir. Ulusal çıkarların korunması temelinde çalışan istihbarat servisleri, bunu gerçekleştirmek için gizli, örtülü, acımasızca bir mücadele sürdürürler. Burada dostluk ve müttefik olmanın hiç bir önemi yoktur. Gizlilik istihbarat servislerinin en temel unsurudur (Shulsky, 1991: 122).

Düşmanını gördüğünde saldıran, bağırın ya da kaçan diğer canlıların tersine, insan içinde bulunduğu koşullara göre, eğer çıkarları gerektiriyorsa düşmanına çok samimi bir dost gibi davranabilir. İstihbarat ser-

vislerinin bu anlayışla çalıştıklarını unutmamak gerekir (Acar, 2011: 271). İstihbarat çalışması her ülkenin ulusal politikalarının belirlendiği, gerçek niyetlerin perdelendiği oyun alanıdır. İstihbaratın en güvenli olanı, kendi ulusal imkânlarınızla sağladığınız istihbarattır. Yabancı istihbarat servislerinin verdiği istihbaratın, yanıltıcı, yönlendirici olma riski taşıyabileceğini her zaman hatırd tutmak gerekir. Bu nedenle istihbarat servislerimizin önceliği, ABD'nin verdiği bilgi ile operasyon yapmadan önce, bu bilgiyi veren ABD'nin, neyi amaçladığını deşifre edecek çalışma yapmaları gerekiyor.

Millilik, istihbari bilginin üretilmesinde, korunmasında ve paylaşımında en önemli kuraldır. Bilgiyi paylaşım ancak karşılıklı çıkar ortamında gerçekleşebilmektedir. Eğer bilgiyi paylaşmıyor, sadece bilgi alıyorsanız o zaman da karşılıklı çıkar değil bilgiyi veren ülkenin çıkarı ve yönlendirmesi söz konusudur. Hiçbir istihbarat servisi sahip olduğu bilgiyi ülkesinin çıkarı olmadan paylaşmaz. Aynı istihbarat servisi içerisindeki farklı birimler bile birbirinden bilgi saklarken, ABD'nin Türkiye'nin çıkarları için istihbarat verdiğini düşünmek fazlasıyla iyimserlik olur. Bilimsel istihbaratın üretimini ve koordinasyonunu yetersiz bulan Amerika bu eksikliği gidermek amacıyla, 1949 yılının Ocak ayında "Bilimsel İstihbarat Ofisi" adındaki istihbarat birimini kurmuştur. "Bilimsel İstihbarat Ofisi" teknolojiyi kullanarak en az riskle en çok bilginin toplanabilmesi için özel yüksek irtifalı uçakların gelişimini başlatarak, uçakların istihbarat hizmetlerinde daha etkin kullanılma sürecini başlattı. Teknolojik gelişmenin sağladığı imkanlar istihbarat servislerinin etki alanlarını da genişletti (Eker, 2015: 44). Başta ABD olmak üzere birçok Batılı Devletler, 1940'lı yıllarda teknik istihbarat alanına yatırım yaparken, ülkemizde 1990'lı yıllardan sonra teknik istihbarat çalışmaları başlamıştır. Bu nedenle istihbarat çalışmalarını sürdürürken kullanılan teknolojiden başlamak üzere her alanda yerli ve milli olmak son derece önemlidir.

Sonuç

Makalede terörizmin nedenlerini incelerken amacımız terörizmi yaygınlaştıran nedenlerle, terörizmin gerçek nedenlerini doğru bir şekilde tespit etmeye çalışmaktır. Çünkü nedenleri doğru bir şekilde tespit edemediğimiz taktirde, alınacak önlemler terörizmi önlemekten ziyade yaygınlaşmasına neden olabilmektedir. Günümüzde terörizmin nedenlerini kesin bir şekilde tanımlamak olanaksızdır. Terörizmin nedenlerinin tek tek belirlenerek ortaya konulması ve bu koşulların bulunduğu ülkelerde terörizm olur veya bu koşulların bulunmadığı ülkelerde terörizm olmaz gibi bir sonuca ulaşmak terörizm gibi çok faktörlü ve çok karmaşık bir olgu için olanaksızdır. Terörizmin olması için bütün koşulları taşıyan ülkelerde

terör eylemleri görülmezken, bazen bunun tam tersi de olabilmekte, koşulları terörizmin oluşumuna olanak vermeyeceği değerlendirilen ülkelerde terör eylemlerine rastlamaktayız. Bu nedenle terör olayları tek bir neden ile açıklanamaz. Her terör olayı için birden çok neden sayılabilir. Terörizmin nedeni birden fazla olduğu için çözümü de birden fazla önlemi gerektirir. Bu çalışmada da terörizmin nedenlerini ortaya koyarken kesin ifadelerden kaçınıp, gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik, siyasal, kültürel, hukuki koşulları terörizmin nedeni olarak değil, “terörizmi yaygınlaştıran nedenler” olarak. Terör örgütünün şiddet eylemi gerçekleştirmek için öne sürdüğü sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel koşulları, Nevruz’u, 1 Mayıs İşçi Bayramını ve benzeri günleri gerekçe göstererek gerçekleştirdikleri şiddet eylemlerini de “terör örgütünün nedenleri” olarak. Meselenin görünen, yansıtılan boyutu dışındaki görünmeyen ve kökleri küresel güç mücadelesine uzanan nedenleri de “terörizmin gerçek nedeni” olarak incelenmeye çalışıldı. Çünkü terörizmle mücadelede terörizmin nedenlerini doğru tespit etmek çok önemlidir. Ülkemizde terörizmin yıllardır artarak sürmesi, terör örgütlerinin çok güçlü olmasından değil, terörizmin nedenlerinin doğru olarak tespit edilememesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu nedenle terörizmle mücadele eden ülkelerin, sadece terörizmin nedeni olarak sunulan sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel tedbirlerle başarıya ulaşması güçtür. Terörizme karşı halkı bilgilendiren, iç ve dış faktörleri dikkate alan uluslararası işbirliğine önem veren bir mücadele yönteminin uygulanması huzur ve güven ortamının sağlanması açısından önemli bir zorunluluktur.

Petrol ve doğalgaz zengini ülkelerin küresel güçler tarafından ya diktatörlükle ya da terörizme destek veren ülkeler olarak suçlandığını ve işgal edildiğini biliyoruz. Gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere aldıkları silahlarla terörizme destek verdiğine dünya kamuoyu inandırılırken, istihbarat servisleri güçlü gelişmiş ülkelerin terörizme destekleri tartışma konusu bile yapılmamaktadır. Oysa silah, uyuşturucu kaçakçılığı ve terör ayrılmaz bir bütün oluşturmakta terör örgütlerinin eylemlerinde kullandıkları silah ve patlayıcılar ile uyuşturucu madde imalinde kullanılan kimyasallar da gelişmiş Batılı Devletler tarafından üretilmektedir. Bütün bunlar süper devletlerin, terörün önlenmesi konusunda samimi olmadıkları, terörizmin yaygınlaşmasına doğrudan veya dolaylı katkı sağladıkları düşüncesinin güçlenmesine neden olmaktadır. Teröristlerin eylemlerinde kullandıkları plastik patlayıcılar, küresel güçler tarafından askeri birlikler için üretilmesine karşın, bu patlayıcıların teröristlerin eline nasıl geçtiği konusunda bir çalışma yapılmamaktadır. Çok sıkı kontrollere tabi bir askeri patlayıcının, teröristlerin eline hangi yollardan geçtiğini tespit edebilmek için patlayıcının üretildiği fabrikadan başlayarak güzergâhını takip etmek gerekir. Patlayıcıların teröristlerin eline geçiş noktalarını tespit etmek, te-

rörist eylemlerdeki sis perdesini aralayacaktır.

Terör örgütlerinin en önemli gelir kaynağı olan uyuşturucu kaçakçılığında da durum farklı değildir. Eroini üretebilmek için asetik anhidrit'in kullanılması zorunludur. Dünyada bunu üreten ülkelerin tamamı gelişmiş ülkelerdir. Asetik anhidritin hangi yollardan uyuşturucu tacirlerinin eline geçtiğini tespit edebilmek, günümüzdeki teknoloji ile çok basit olmasına karşın, tıpkı plastik patlayıcılarda olduğu gibi bugüne kadar tespit edilememiştir. Çünkü imalatçı firma bu hammaddeyi kime sattığını bir sır gibi saklamaktadır.

Teröristlerin kullandıkları giysiden ağır silahlara kadar her şey gelişmiş ülkelerin üretimi olmasına karşın teröre destek veren ülke olarak doğal kaynak bakımından zengin ülkelerin suçlanması, küresel güçlerin de teröre destek veren ülkelerle savaşan güç olarak algılanması bir paradokstur. Bu noktada, “terörizm nedir, kim tarafından, kime karşı kullanılır” sorusuna doğru cevap bulmak önemlidir. Bu nedenle terörizmin nedeni mi? Yoksa terörü kullanan güçlerin nedeni mi? Sorusu önemlidir. Bu soruya doğru yanıt bulmak, terörizmle mücadelede başarının en önemli koşuludur.

Kaynakça

- Acar, Ü. (2011). *İstihbarat*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- _____. (2012). *A'dan Z'ye Terörizm*. Ankara: Kripto Yayınları.
- Arı, T. (2004). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Armaoğlu, F. (2017). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Çitlioğlu, E. (2007). Terörizm ve Küreselleşme. *Stratejik Analiz*, (92), 77-85.
- Eker, S. (2015). Savaş Olgusunun Dönüşümü: Yeni Savaşlar ve Suriye Krizi Örneği. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, Turkish Journal of Middle Eastern Studies*, 2 (1), 31-66.
- Fukuyama, F. (2009). *Büyük Çözülme*. Kaya, H. (Çev.). İstanbul: Profil Yayınları.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. Güzel, C. (Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güzel, C. (2002). *Korkunun Korkusu: Terörizm, Silinen Yüzler Karşısında Terör*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Hunt, J. W. (1994). *Yönetici İçin Örgüt İçindeki Davranış Kılavuzu*. Od-

- man, M. (Çev.). Ankara: Öteki Yayınları.
- Kennedy, P. (1993). *Büyük Güçlerin Yükselişleri ve Çöküşleri*. Karanakçı, B. (Çev.). İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Keyman, E. F. (2006). Küreselleşme, Uluslararası İlişkiler ve Hegemonya. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 3 (9), 1-20.
- Kissinger, H. A. (2010). *Diplomasi*. Kurt, H. (Çev.). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kodaman, B. (2002). II. Meşrutiyet Dönemi (1908–1914). *Yeni Türkiye, Türkler Özel Sayısı*, (13), 165-192.
- Kodaman, B. (2007). Osmanlı Devleti'nin Yükseliş ve Çöküş Sebeplerine Genel Bakış. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), 1-24.
- Laqueur, W. (2004). The Changing Face of Terror. R. J. ART ve K. N. Waltz (Ed.), *The Use of Force* içinde (s. 450-457). New York: Rowman&Littlefield Publishers.
- Lenin, V. İ. (1968). *Ne Yapmalı*. Ankara: Sol Yayınları.
- Onat, H. (2003). *Türkiye'de Din Anlayışında Değişim*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- Öktem, E. (2004). *Stratejik Boyut*. Ankara: İDB Yayınları.
- Palmer, M. ve Hyman, B. (1993). *Yönetimde Kadınlar*. Öner, V. (Çev.). İstanbul: Rota Yayıncılık.
- Polanyi, K. (2000). *Büyük Dönüşüm: Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri*. Buğra, A. (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Quigley J.V. (1993). *Vizyon: Oluşturulması, Geliştirilmesi ve Korunması*. Çelik, B. (Çev.). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Sarıнай, Y. (1995). *Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Shulsky, A. N. (1991). *Silent Warfare Understanding the World of Intelligence*. Washington, Brassey's, A Division of Maxwell Macmillan, Inc.
- Tatlıdil, E. (2000). *Globalleşme Sürecinde İnsan Kaynaklarının Değişimi: Türkiye Örneği*. Prof. Dr. Eyüp Kemerlioğlu'na Armağan. Sivas: Önder Matbaacılık.
- Tirab A. T. (2016). *Çok kültürlülük ve Güvenlik: Sudan Örneği*. Ankara: Sonçağ Yayınları.

- Toynbee, A. J. (2008). *Tarihçi Açısından Din*. Canan, İ. (Çev.). İstanbul: Ufuk Kitapları.
- Ülman, H.(1991). *Türk-Amerikan Münasebetleri*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Volkan, D.V. (1999). *Kanbağı Etnik Gurudan Etnik Teröre*. İstanbul: Kardeşler Matbaası.
- Yayla, A. (1990). Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bakış. *AÜ.SBF Dergisi*, XLV (1-4), 335-385.
- Yıldız, S. Ö. (2017). Makarenko'nun "Kara Delik Sendromu" Teorisi ve Terörizm Finansmanında Sınıraşan Organize Suçlar. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*. 25 (13), 27-64.
- Yılmaz, A. (1994). *Etnik Ayrımcılık*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Zedner, L. (2015). *Güvenlik*. Orhun, D. (Çev.). İstanbul: Optimist Yayın Grubu.